

Nem a nacionalizmusé a jövő!

Nyilatkoznak a Romania Libera Csoport vezetői

A második világháború fasiszta diktatúrája idején Bukarestben illegálisan jelent meg Romania Libera (Szabad Románia) címmel az ellenállás lapja. Mág létező központi napilap. Olyan, mint a többi. Néhány éve az emberi jogokért küzdő illegális bizottság alakult Romániában ugyanilyen néven. Ma Budapesten működik a Szabad Románia Csoport. Legismertebb vezetői: Mircea Bajan geológus, Emil Iovanescu fordító, Victor Urioc, kerétező technikus.

M.B.: A csoport elvileg illegális, de mondjuk inkább azt, hogy megtűrt.

– Tevékenységetek célja?

M.B.: Békés úton – tüntetésekkel, felhívásokkal, tiltakozásokkal – harcolunk egy demokratikus és szabad Romániáért. Küzdünk Ceausescu úr diktatúrája ellen, az emberi jogok tiszteltetését tartásáért Romániában. Úgy véljük, hogy az egyetemes emberi jogok nyilatkozatának 30 pontjából egyet sem tartanak ma be Romániában. Tovább segítjük a romániai menekülteket, akár ittmaradni szándékoznak, akár továbbutazni.

– Ha a többség tovább akar utazni, van-e értelme itt szervezkedni?

M.B.: Természetesen, hiszen ez elsősorban egy politikai szervezet, és nem maradhatunk tétlenül, ha alkalmunk adódik megszólalni és tenni valamit. Megszerveztük az augusztus 23-i tüntetést, a november 15-ét, részt vettünk a Hősök téréen június 27-én rendezett tüntetésen...

E.I.: ...október 6-án, az aradi vértanúk emlékére román és magyar nemzeti szalaggal díszített koszorút helyeztünk el a Bathhány-örökmécsesnél. Jelenleg tárgyalunk az erdélyi magyarokból alakult Bethlen Gábor Egyesülettel, egy közös nyilatkozat kiadásáról, amelyben rámutatnánk, hogy a teljesen lehetetlen romániai helyzetben nem a nemzetiségi kérdés az alapprobléma...

M.B.: Kollégám azt akarja mondani, hogy a nemzetiségi kérdés megoldása nem lehetséges Románia általános problémáinak megoldása nélkül.

– Hogyan képzelték el Romania Libera jövőjét a Ceausescu-rendszer után?

M.I.: Nagyon nehéz lesz. Úgy hisszük, hogy Magyarországnak majd nagy hatása lehet a romániai demokratizálódásra, mert szomszédos országok és mert a két, mondjuk így, terület között nagyon régi kapcsolatok vannak. Azért nem országot mondtam, mert az óhatatlanul határookra is utal, ezekről pedig akkor, amikor egy egyetemes Európa felé törekszünk, nincs értelme beszélni. Ha már az 1992-es nyugati integrációt megelőzni nem tudjuk, legalább próbáljuk meg követni. Jelenleg azonban csak a vasfüggöny keletre tolodását látjuk...

E.I.: Azt mondom, felejtésük el, ami volt, és használjuk ki azt a történelmi pillanatot, hogy mi itt, Budapesten tehetünk és próbálunk tenni valamit.

M.B.: Nem felejteni kell, hanem úgy emlékezni mindkét fél hibáira, hogy tanuljunk azokból. Hogy elkerüljük őket. Hadd mondjam itt el, hogy tagságunknak mintegy 40 százaléka magyar nemzetiségű menekült, azonkívül vannak benne németek, szlovákok, szerbek, örmények, cigányok, és természetesen románok.

V.U.: És képviselve van minden társadalmi réteg az egyetemi tanártól a földművesig.

– Hány tagja van a csoportnak?

M.B.: Több mint négy száz. A Lel-Tárban megadott tíz fő, az a bizottság.

– A szerkesztőség az egyetlen mód, hogy az otthon maradtakhoz szólhassatok?

M.B.: Ez csak az egyik lehetőség. Lapunk – a Romania Libera – szintén eljut az országba, de eljuttattuk az emberi jogok nyilatkozatának fordítását is, röpcédulákon, mert Romániában csak hallottak ezekről, nem ismerik... Lapunk 1988 áprilisától jelenik meg 150-200 példányban.

– Törvényesen, engedéllyel jelenik meg?

E.I.: Még nem, de egy ügyvéddel szeretnénk tárgyalni, hogy van-e rá lehetőség. Mert tudjuk, hogy a magyar rendőrség érdeklődik, hol, hogyan állítjuk elő.

VICTOR URIOC, EMIL IOVANESCU S MIRCEA BAJAN

– A bizottság szerkesztői?

M.B.: Van egy szerkesztőség. Rajtuk kívül, akik névvel a nyilvánosság elé léptünk, sokan vannak, akik bizottsági okokból a háttérben maradnak.

– Miért van szükség erre?

M.B.: Többször fenyegettek már meg, telefonon halálos fenyegetést is kaptunk.

E.I.: Ceausescut nagyon zavarja a mi tevékenységünk. Nyugaton pedig múlt év őszén megalkult az „Avram Iancu fiai” (1848-ban a magyar szabadságharc ellen harcoló román népvész – a szerk.) nevű terrorista szervezet, véleményem szerint a Securitate közreműködésével, amelynek pont a román-magyar közeledés megakadályozása a célja.

V.U.: Amióta Magyarországot befogadja a menekültek, a román sajtóban egyre több a történelmet egyoldalúan beállító írás, „Ne feledjük el!” felcímmel.

– Ennek a propagandának bizonyos körökben, emberekben csak megvan a hatása. Benneteket nem itélnék el, hogy pont Magyarországhoz fordultok segítségért?

M.B.: Mindnyájan tudjuk, hogy Ceausescu uszít a nacionalizmusra, hiszen ő nacionalista. De mit várhatunk egy olyan embertől, aki képes egy nemzetiségi egyetemet felszámolni, mint tette – személyesen – 1958-ban Kolozsváron. Am tudjuk, hogy maga a tény, hogy mi itt vagyunk és tevékenykedünk,

sok embernek felnyitotta a szemét.

– A magyarországi fogadtatásokat milyen?

M.B.: Általában nagyon szívélyesek, kedvesek. Persze, vannak ellenpéldák is. Ezekért azért kár, mert jobban híruk megy, mint a jó példának. Mikor a kormány magatartása annyire demokratikus, érthető, hogy például bizonyos templomokból kiutasítják a román nemzetiségű menekülteket. Annál is inkább, mivel Magyarország és a magyarság – politikai érettségről téve bizonyosságot – nem tesz egyenlőséget a bukaresti kormány és a román nép közé.

– Hogyan tovább?

M.B.: Szeretnénk együttműködni minden olyan kormánnyal, minden olyan szervezettel, személylyel, amely egyenrangú partnerként elfogadnak, megértik a romániai tragikus helyzetet, és segíteni akarnak.

E.I.: És elutasítjuk a nacionalizmus minden formáját.

M.B.: Igen, ez fontos. Nem a nacionalizmusé a jövő, ez világos.

Horka

Ketten a Dózsa György úton

„Én is ember vagyok...”

(Beszélgetés a Lenin-szoborral)

Vlagyimir Iljics Uljanov (Lenin) a szokásos helyen várt rám a Városligetben, légvonalban tán 1 kilométerre az Állatkerttől, a kormánytribün szomszédságában. Éppen márványtalapzaton állott, fekete bronz alakja a Dózsa György úti forgalom fölé emelkedett erősen. Miután röviden köszöntöttük egymást, föl tettem neki az első kérdést:

– Mennyire érzi magát biztonságban, Vlagyimir Iljics?

– Itt, vagy Moszkvában?

– Kérem, fejtse ki ezt bővebben!

– Nagyon szívesen, szerkesztő polgártárs. Aggodalmam fő oka, s el kell mondom, ez nem személyes jellegű aggodalom egyelőre, hogy nem értem egészen a most törté-

nő változásokat. Se itt, az Önök házában, se nálunk, a Szovjetunióban.

A nép elbizonytalanodott, elvették tőle az egyetlen dolgot, ami idáig valóságosan az övé volt: hitét és ideológiáját. A nép nem tudja mit higgyen, kinek és meddig hihet. A létbizonytalanság-érzet alapja ez, s nem a gazdasági krach. Túl sok bűnbak találtatt az elmúlt években, hónapokban, s számomra ez gyanús.

– Mi a véleménye, egyszer tán az Ön zeteit is görcső alá vonják?

– Ez már megtörtént, s én ennek örülök. Revízióm folyamatban van, csak éppen eddig még nem mondták ki a nevemet. Pedig

Romanian translation

MAI NAP 15 februarie 1989

VIITORUL NU ESTE AL NATIONALISMULUI Declara liderii Gruparii Romania Libera

In perioada dictaturii fasciste in timpul Celui de-al doilea razboi mondial, la Bucuresti a luat nastere ilegal ziarul Rezistentei romanesti intitulat Romania Libera. Exista si astazi, ziar central. E la fel ca celelalte. In urma cu citiva ani, sub acelasi nume s-a infiintat in Romania un comitet care lupta pentru respectarea drepturilor omului. Astazi, Gruparea Romania Libera isi desfasoara activitatea in Ungaria. Cei mai cunoscuti lideri ai ei sint: Mircea **Bajan**, geolog, Emil **Iovanescu**, traducator si Victor **Urioc**, horticultor.

M.B. In principiu, gruparea este ilegala, dar mai bine zis, este tolerata.

- Scopul activitatii?

M.B. Luptam pe cale pasnica - prin demonstratii, apeluri, proteste - pentru o Romania libera si democratica. Luptam impotriva dictaturii Dlui Ceausescu, pentru respectarea drepturilor omului in Romania. Consideram ca astazi, in Romania, nu este respectat nici unul dintre cele 30 de articole ale Declaratiei Universale a Drepturilor Omului. In afara de aceasta, ajutam refugiatii din Romania, fie ca vor sa ramina aici, fie ca doresc sa plece mai departe.

- Daca majoritatea doresc sa plece mai departe, merita sa va organizati aici?

M.B. Bineinteles, pentru ca in primul rind sintem o organizatie politica si nu putem ramine inactivi daca avem ocazia sa ne facem auziti si sa actionam. Am organizat demonstratia din 23 August, din 15 Noiembrie, am luat parte la demonstratia din 27 Iunie...

E.I. la comemorarea martirilor din Arad din 6 Octombrie, am depus o coroana impodobita cu culorile nationale romanesti si maghiare la felinarul cu foc vesnic al lui Batthyány. In prezent discutăm cu Asociatia Bethlen Gábor, formata din maghiari din Ardeal, pentru editarea unei declaratii comune in care sa aratam ca in situatia total absurda din Romania, nu problema nationalitatilor este problema de baza...

M.B. Colegul meu vrea sa spuna ca rezolvarea problemei nationalitatilor nu este posibila fara rezolvarea problemelor generale ale Romaniei.

- Cum va imaginati viitorul Romaniei dupa regimul Ceausescu ?

M.I. Va fi foarte greu. Credem ca Ungaria poate avea cindva o mare influenta asupra democratizarii Romaniei, pentru ca sintem tari vecine si pentru ca intre cele doua, sa spunem asa, teritorii exista legaturi foarte

vechi. Nu am spus tari, pentru ca aceasta, presupune in mod inevitabil si granite, iar despre acestea nu are sens sa vorbim atunci cind tindem spre o Europa unita. Chiar daca nu putem intrece integrarea Occidentului din 1992, cel putin sa incercam sa-l urmam. Insa in prezent vedem doar impingerea Cortinei de Fier inspre rasarit...

E.I. Sint de parere sa uitam ceea ce a fost si sa folosim aceasta clipa istorica in care aici, in Budapesta, putem face si incercam sa facem ceva.

M.B. Nu trebuie sa uitam, ci asa sa ne aducem aminte de greselile ambelor parti incit sa invatam din ele ca sa le evitam. In acest sens, trebuie sa spun ca 40 la suta din totalul membrilor nostri sint refugiati de nationalitate maghiara; in afara de acestia mai avem germani, slovaci, sirbi, armeni, tigani si bineintele romani.

V.U. Sint reprezentate toate paturile sociale, de la profesor universitar pina la agricultor.

- Citi membri are gruparea ?

M.B. Mai mult de patru sute. Cele 10 persoane indicate in Lel-Tár, constituie comitetul.

- Redactarea ziarului este singurul mod prin care puteti comunica cu cei ramasi acasa ?

M.B. Aceasta este doar una dintre posibilitati. Ziarul nostru - Romania Libera - patrunde de asemenea in tara, dar am reusit sa trimitem si traducerea Declaratiei Universale a Drepturilor Omului sub forma de manifeste pentru ca in Romania doar s-a auzit despre ea, nu o cunosc... Ziarul nostru apare din luna aprilie 1988 in 150-200 de exemplare.

- Apare legal, cu aprobare ?

E.I. Inca nu, dar dorim sa discutam cu un avocat ca sa stim daca avem aceasta posibilitate legala, pentru ca stim ca politia maghiara se intereseaza unde si cum facem ziarul.

- Comitetul il redacteaza ?

M.B. Avem o redactie. In afara de noi, care actionam public, cu numele noastre, mai sint multe persoane care din motive de securitate ramin in umbra.

- Din ce cauza ?

E.I. Pe Ceausescu il deranjeaza foarte mult activitatea noastra. De exemplu, in toamna anului trecut s-a infiintat in Occident organizatia terorista numita "Fiii lui Avram Iancu" (tribun roman care a luptat impotriva luptei de eliberare maghiare in 1848 - redactia), dupa parerea mea cu concursul Securitatii, care are ca scop tocmai impiedecarea apro-

pierii romano-maghiare.

V.U. De cind Ungaria primeste refugiati, sub titlul "Sa nu uitam", in presa romaneasca apar tot mai multe articole care prezinta istoria in mod unilateral.

- Aceasta propaganda trebuie sa aiba influenta asupra anumitor cercuri, asupra anumitor oameni. Voi nu sinteti dezavuati pentru faptul ca tocmai Ungariei ati cerut ajutor ?

M.B. Toti stim ca Ceausescu instiga la nationalism, intrucit el este nationalist. Dar ce am putea astepta de la un asemenea om care este in stare sa lichideze o Universitate a minoritatii maghiare, asa cum a facut - personal - in 1958 la Cluj ? Stim insa ca tocmai faptul ca sintem aici si actionam aici, a deschis ochii multor oameni.

- Cum este primirea voastra aici ?

M.B. In general oamenii sint foarte inimosi si amabili. Bineinteles, sint si exemple negative si e pacat, pentru ca vestea despre acestea se raspindeste mai bine decit cea despre cele bune. In momentul in care atitudinea Guvernului este atit de democratica, e de neinteles faptul ca de exemplu anumite biserici refuza ajutorarea refugiatilor de nationalitate romana, cu atit mai mult cu cit Ungaria si poporul maghiar nu pune semnul egalitatii - dovada a maturitatii politice - intre guvernul de la Bucuresti si poporul roman.

- Ce obiective de viitor aveti ?

M.B. Am dori sa colaboram cu toate guvernele, organizatiile si persoanele care ne accepta ca parteneri egali, inteleg situatia tragica din Romania si doresc sa ne ajute.

E.I. Si respingem orice forma a nationalismului.

M.B. Da, este important. Viitorul nu este al nationalismului, aceasta este clar.

Horka

Trad. Emil Iovanescu

English translation:

The future is not for nationalism

Interview with the leaders of the Romania Libera Group

During the time of the fascist dictatorship of World War II in Bucharest, illegally appeared the journal of resistance, titled Romania Libera (Free Romania). It is still existing among the central newspapers. A few years ago the illegal committee on human rights was established in Romania with the same name. Today, the Free Romania Group operates in Budapest. Its best known leaders are: Mircea Bajan geologist, Emil Iovanescu translator, Victor Urioc mechanical gardener.

M.B.: The group is theoretically illegal, but let's say it's tolerated.

- The goal of your operation?

M.B.: Peacefully – with demonstrations, calls, protests – we fight for a democratic and free Romania. We fight against the dictatorship of Mr. Ceaușescu, and for respect for human rights in Romania. We believe that of the 30 points of the Declaration of Human Rights, none is complied with today in Romania. Moreover, we help the Romanian refugees, whether they intend to stay here, or travel onward.

- If the majority wants to travel onward, does it make sense to operate here?

M.B.: Of course, since this is primarily a political organization and we can't remain idly if the opportunity arises to speak and do something. We organized the demonstration on August 23, on November 15, we attended the demonstration on June 27 at Heroes square...

E.I.: ...on October 6, to commemorate the martyrs of Arad, we placed a wreath decorated with Romanian and Hungarian national bands at the sanctuary lamp of Batthyány. We are currently negotiate with association Gabriel Bethlen, formed by Transylvanian Hungarians, about publishing a joint statement, which points out that in this absolutely impossible situation in Romania, the basic problem is not the nationality issue...

M.B.: My colleague wants to say, that it is not possible to solve the nationality issue, without solving the general problems of Romania.

- How do you imagine the future of Romania after Ceausescu's regime?

M.B.: It will be very hard. We believe that maybe Hungary will have a large impact on the democratization in Romania, because they are neighboring countries, and because between the two, let's say, territories there are very old connections. I didn't say countries, because that inevitably refers to borders, and when we aspire towards a united Europe, it does not make sense to talk about them. If we already can not overtake the western integration of 1992, at least we should try to follow. But currently we only see that the iron curtain is shifting east...

E.I.: I say, let's forget, what happened before, and use this historical moment, that we here, in Budapest can do and try to do something.

M.B.: There's no need to forget, but to remember the faults of both sides to learn from them. To avoid them. Let me say it here, that the 40% of our members are Hungarian nationality refugees, and there are also among our members Germans, Slovaks, Serbians, Armenians, Gypsies, and of course, Romanians.

V.U.: And all classes of society is represented, from professor to farmer.

- How many members has the group?

M.B.: More than 400. The 10 people registered in the inventory is the committee.

- The editorial board is the only way, to speak to those who stayed at home?

M.B.: This is only one opportunity. Our newspaper – the Romania Libera – also finds its way to the country, but we also sent the translation of the Declaration of Human Rights, on leaflets, because in Romania, people only have heard about these, but they don't know... Our newspaper is published in 150-200 copies since April 1988.

- Is it published legally, with permission?

E.I.: Not yet, but we would like to negotiate with a lawyer, if there is an opportunity for it. Because we know, that the Hungarian police is interested in where and how we produce it.

- The committee edits it?

M.B.: There is an editorial board. Except us, who have come to the public with name, there are many, who remain in the background for security reasons.

- Why is it needed?

M.B.: We were threatened repeatedly, on telephone, we got a deadly threat also.

E.I.: Ceausescu is very disturbed by our activity. In the west, last autumn formed the "sons of Avram Iancu" (Public leader, who fought against the Hungarian war of independence in 1848 – the editor) named terrorist organization, according to my opinion, with the help of the Securitate, whose aim is to prevent Romania and Hungary from coming closer.

V.U.: Since Hungary accepts the refugees, there are more and more articles in the Romanian press, setting history unilaterally, with titles such as "Don't forget!".

- This propaganda among certain circles and people, just has its effect. Aren't you judged, because you turned to Hungary for help?

M.B.: We all know, that Ceausescu incites to nationalism, as he is nationalist. But what can we expect from a person who is able to sell off a minority university, as he did – personally – in 1958, Cluj-Napoca. Yet we know, that the very fact, that we are here and operating, had opened the eyes of many people.

- How is the welcome in Hungary?

M.B.: In general, people are very kind. But of course, there are counterexamples also. We are sorry for these, because their voices are greater, than the good examples'. When the behavior of the

government is so democratic, it is incomprehensible, that for instance in certain churches the Romanian refugees are expelled. Even more, since Hungary and the Hungarian people – making a testimony of its political maturity – does not equate the government at Bucharest and the Romanian people.

- What next?

M.B.: We would like to cooperate with every government, organization, person, that accepts us as equal partners, that understands the tragic situation in Romania, and that is willing to help.

E.I.: And we reject all forms of nationalism.

M.B.: Yes, it is important. The future is not for nationalism, it is clear.

Horka